

Sjøforklaringer over krigsforliste norske skibe i 1914.

D/S «Tysla» (M. G. S. Q.) av Tønsberg.

Reg. ton br.: 4676, last: 7732 ton bly og zinkmalm, ødelagt den 7de august paa reise fra Port Pirie, Austalien til Rotterdam. Omkommet: 3 mand.

Aar 1914 den 14de august avholdtes sjøforklaring paa det norske generalkonsulat i Rotterdam i anledning av at dampskibet «Tysla» av Tønsberg paa reisen fra Port Pirie (Syd-Australien) til Antwerpen den 7de ds., ved indseilingen til Wester Schelde vis à vis Vlisingen har stødt paa en av de av den nederlandske marine med hensyn til den utbrudte krig utlagte sjøminer, og som følge av minens eksplosion efter et par minutters forløp er sunket.

Forretningen bestyredes av generalkonsul G. W. Burger, som bisittere forrettet kaptein C. Berg, fører av det i Drammen hjemmehørende dampskib «Herakles», og kaptein G. Gulliksen, fører av det i Tønsberg hjemmehørende dampskib «Themis».

Fremstod kaptein Chr. Hansen, 45 aar gammel, hjemmehørende i Drammen, der forklarte at han var fører av dampskibet «Tysla» av Tønsberg, av 4676 tons brutto og 2879 tons netto-drægtighet, og med kjendingssignal M. G. S. Q. Skibet var bygget av staal i Sunderland i 1911 og hadde klasse 1 A 1 i Det Norske Veritas.

Besætningen bestod av 37 mand, inkl. kapteinen. Der var 8 passagerer ombord. De ombordværende reddedes i egne baater med undtagelse av 2 fyrbøtere og en smører, alle nordmænd, som befandt sig i maskinrummet og øieblikkelig maa være dræpt.

D/S «Tysla» avgik den 12te juni d. a. fra Port Pirie (Syd-Australien) med en lad-

ning bly- og zinkmalm (7732 tons) til Rotterdam, og var ved avreisen i enhver henseende i fuldt sjødygtig stand.

Ladningens værdi antages av kapteinen paa omtrent 2 millioner kroner. Skibet hadde en værdi av ca. £ 60 000 — sterling.

Komparenten foreviste skibets journal og fremla et utdrag av samme for hvad angik reisen til og med 7de august morges. Kladdagboken, hvori denne dags begivenheter var optegnet indtil ulykken hendte, er med skibet gaat tilbunds. Dokumentets videre indhold er meddelt efter hukommelsen. Utdraget sammenholdtes med dagboken og fandtes for den omhandlede første del at stemme dermed overens.

Utdraget var saalydende:

«Onsdag 27de mai ankom skibet til Port Pirie for at indta et parti bly- og zinkmalm.

Lastningen paabegyndtes fredag den 29de mai.

Tirsdag 9de juni færdiglastet i havn. Gik ut paa reden samme dag. Efter at ha komplettert ladningen avgik fra reden fredag 12te juni i god sjødygtig stand, kommandert av kapteinen, og reisen fortsattes under vekslende veirforhold.

Onsdag 17de juni anløp Albany for bunkers, og efter at ha bunkert avgik samme dag. Fortsatte videre under vekslende veirforhold.

Anløp Durban tirsdag 7de juli for bunkers. Efterat ha bunkert avgik tilsjøs onsdag den 8de juli. Reisen forsattes videre under vekslende veirforhold.

Torsdag den 30te juli anløp Las Palmas for bunkers. Efterat ha bunkert fortsattes videre samme dag.

Onsdag 5te august passertes Ushant og der fortsattes videre ind kanalen.

Torsdag den 6te august kl. 3³/₄ efm. kom belgisk lods ombord for Antwerpen ved Dungeness. Kl. 7,50 efm. samme dag passertes Dover, hvor et engelsk krigsskib beordret skibet at gaa til Downs. Ankret der kl. 9,30 efm. og blev liggende natten over. Om morgenen blev skibet bordet av marinerofficerer fra det engelske vaktsskib «Cerberos», hvilke gjennemgik skibets papirer. Straks efter fortsattes reisen videre.

Kl. 2,40 efm. fredag den 7de august ankom utenfor Wandelaar fyrskib, hvor skibet av den hollandske lods-kutter blev anmodet om at ta hollandsk lods ombord, hvilket blev efterkommet. Straks den hollandske lods kom ombord overtok han kommandoen og efter sammes anvisning fortsattes videre opover.

Kl. ca. 5 efm. fik skibet et voldsomt støt under bunden som foraarsaket at skibet fylldes av vand og sank i løpet av nogen faa minutter. Aarsaken til ulykken var at en mine var eksplodert under skibet. Passagerer og mandskap fik med nød tid til at gaa i baaterne. Tre av de vagthavende fyrbøtere omkom ved ulykken. Det øvrige mandskap og passagererne blev ca. en halv time senere optat av mineskibet «Hydra» og landsattes i Flushing.

Komparenten blir tilspurt om han har noget at bemerke til det oplæste journalutdrag, hvortil han svarer «Nei».

Spm. 2. Hvem var paa broen da ulykken hændte? — Svar. Kapteinen, 2den styrmanden, rormanden, den hollandske og den belgiske lods.

Spm. 3. Hadde den hollandske lods kommandoen og manøvrertes der udelukkende efter hans anvisninger? — Svar. Ja.

Spm. 4. Vil kapteinen være saa venlig at gi en kort fremstilling om sakens forløp? — Svar. Ved Wandelaar fyrskib blev jeg anmodet om at ta hollandsk lods; denne ordre blev efterkommet efter signalforespørsel fra den hollandske lodskutter. Straks lodsens kom ombord, overtok han kommandoen. Paa forespørsel, hvorfor den belgiske lods ikke kunde lodse videre blev svaret at han (lodsens) ikke kunde gi nærmere oplysninger grundet paa ordre av sine foresatte. Fortsatte under lod-

sens kommando videre opover roveret. Kommen i nærheten av det der placerte vaktsskib saaes signalet med anmodning om at komme paa taledistance. Ved passering av samme vaktsskib hørtes en konversation mellem en av officererne og lodsens. Paa kapteinens forespørsel til lodsens paa engelsk: hvad konversationen handlet om, blev svaret at vaktsskibets omhandlede officerer hadde tilspurt ham om han var bekjendt med minernes placering i roveret. Dertil svarte han: Ja. Styrte videre opover roveret under, saavidt kapteinen kunde kontrollere, almindelige omstændigheter. En tid efterpaa la kapteinen merke til, at skibet styrtes ut av den almindelige kanal. Paa en i anledning derav av kapteinen til lodsens rettet bemerkning svarte den at kapteinen kunde være ganske rolig at han vilde bringe skibet sikkert til Vlissingen, hvor lodsens skulde skiftes. Straks efter kjendtes et voldsomt støt under bunden, en sjømine hadde eksplodert og skibet sank i nogen faa minutter.

Spm. 5. Antar kapteinen at skibet maa være sunket paa samme sted hvor dette av minen blev truffet? — Svar. Ja, nok saa nære der, hvorved dog maa tages i betragtning at skibet gik med fart da ulykken hændte.

Spm. 6. Er der noget blit reddet av besætningens og passagerernes eiendomme? — Svar. Nei, absolut intet.

Paa forespørsel om bisitterne har noget at bemerke, spør kaptein Berg: om hvorvidt strømmen kan ha hat indflydelse paa distancen «Tysla» utløp efterat eksplosionen hadde fundet sted, med andre ord, om hvorvidt strømmen var med eller mot skibet? — Svar. Strømmen var imot.

Oplæst og vedtat.

(t.) Chr. Hansen,
fører.

Kapteinen fratradte, hvorpaa fremstod som vidner:

1. 2den styrmand Erik Eriksen, 28 aar gammel, hjemmehørende i Fredrikstad.
2. 2den maskinist Anders Voldberg, 41 aar gammel, hjemmehørende i Porsgrund.
3. Maskinassistent Haakon Petter Hven, 25 aar gammel, hjemmehørende i Nyborg.

4. Letmatros (rormand) Carl Corneliussen, 17 aar gammel, hjemmehørende i Drammen.

Journalutdraget blir oplæst for vidnerne. De blev alvorlig formanet at forklare sandhet og fuld sandhet, samt foreholdt edens betydning.

Vidnerne fratraadte derpaa med undertagelse av:

2den styrmand Erik Eriksen, der blir tilspurt om han har noget at bemerke til det oplæste journalutdrag. — Svar. Nei.

Spm. 2. Hvem var under ulykkeshændelsen paa broen? — Svar. Kapteinen, en belgisk og en hollandsk lods, styrmanden selv og rormanden.

Spm. 3. Hvem hadde kommandoen? — Svar. Den hollandske lods.

Spm. 4. Manøvrertes der udelukkende efter denne lods anvisninger? — Svar. Ja.

Spm. 5. Kan styrmanden meddele noget videre av interesse om ulykken eller dens aarsak? — Svar. Vidnet beder stille spørmaalet litt mere bestemt.

Spm. 6. Har styrmanden lagt merke til at der denne gang fulgtes en anden farvei paa Wester Schelde end paa «Tysla»s sidste reise til Antwerpen? — Svar. Vidnet kan ikke uttale sig derom, har forrige reise ikke hat vakt, da skibet befandt sig i Wester Schelde.

Spm. 7. Er styrmandens personlige mening at ulykken kunde tilskrives lodsens utilstrækkelige bekjendtskap med minernes placering? — Svar. Vidnet har ingen bestemt mening derom, han stod ved maskintelegrafens og hans opmerksomhet var saaledes fuldt beslaglagt.

Kaptein Gulliksen beder vidnet spurt om, hvilket signal lodskutteren ved Wandelaar-fyrskib hadde op: «Must take pilot» eller «Will you take pilot?» — Svar. Kapteinen har ved hjelp av signalboken fortolket signalet med: «Will you take pilot».

Spm. 8. Kan vidnet meddele noget videre av interesse? — Svar. Straks før skibet blev sprængt i luften, blev der lagt haardt styrbordror, saa kursen var tvers paa farvandet. Straks efterat skibet var paa kurs blev der kommandert «sagte fart» av lodsens; det saa ut som kursen stevnet like paa en

sandbanke. Da «Tysla» var kommet en skibslængde ind i dette lysere vand, blev der lagt haardt bakbordror og da skibet var paa kurs blev der igjen slaat fuld fart. Et par minutter efter hændte ulykken.

Kommen i nærheten av det i Wester Schelde placerte vaktskib, heistes paa dette skib signalet «Come within hail». Lodsens blev derpaa anropt fra vaktskibet, om han kjendte minernes placering, hvorpaa lodsens svarte «ja». Derefter fortsattes opover.

Oplæst og vedtat, hvorpaa styrmanden fratraadte og fremstod: 2den maskinist Anders Voldborg, der tilspurtes:

Spm. 1. Har vidnet noget at bemerke til det oplæste journalutdrag? — Svar. Nei.

Spm. 2. Hadde maskinisten vakt i maskinrummet da eksplosionen hændte? — Svar. Ja.

Spm. 3. Hvilken fart hadde skibet da? — Svar. Fuld fart.

Spm. 4. Har maskinisten hat stor vanskelighet med at redde sig og komme op paa dæk? — Svar. Ja. Maskinisten husker kun delvis hvad han har gjort.

Spm. 5. Kan vidnet meddele noget om, paa hvilken maate de 3 vakthavende mænd i maskinen kan være omkomne? — Svar. Nei, han antar, at de maa være druknet.

Spm. 6. Kan vidnet meddele noget videre av interesse? — Svar. Nei, han kan kun meddele at det i maskinrummet blev aldeles mørkt i øieblikket eksplosionen fandt sted. Rummet var fuldt av røk og fyldtes straks med vand.

Oplæst og vedtat.

Maskinisten fratraadte, hvorpaa fremstod: Maskinassistent Haakon Petter Hven.

Spm. 1. Har vidnet noget at bemerke til det oplæste journalutdrag? — Svar. Nei.

Spm. 2. Hvor befandt vidnet sig da eksplosionen hændte? — Svar. I maskinen.

Spm. 3. Har vidnet hat vanskelighet med at komme op paa dæk? — Svar. Nei, det gik noksaa let.

Spm. 4. Har vidnet nogen mening om hvad der kan være blit av de tre mænd i maskinen? — Svar. Nei.

Oplæst og vedtat.

Vidnet fratraadte, hvorpaa fremstod:

Letmatros Carl Corneliussen.

Spm. 1. Har vidnet noget at bemerke til det oplæste journalutdrag. — Svar. Nei.

Spm. 2. Var vidnet rormand under ulykkeshændelsen? — Svar. Ja.

Spm. 3. Hvem hadde kommandoen? — Svar. Den hollandske lods.

Spm. 4. Av hvem fik rormanden kursen meddelt? — Svar. Av lodsens, men kapteinen gjentok dens anvisninger for sikkerhets skyld.

Spm. 5. Har vidnet nogen personlig mening om ulykkens aarsak, eller kan han meddele noget videre? — Svar. Nei.

Oplæst og vedtat, hvorpaa vidnet fra traadte.

De herrer bisittere har til det protokollerte intet at bemerke.

Vidnerne blev derpaa edfæstet og sjøforklaringen sluttet.

(t.) G. Gulliksen, fører. (t.) G. W. Burger, generalkonsul.

(t.) C. Berg, fører.

D/S «Tysla»s fører hr. kaptein Chr. Hansen har den 26de august ifølge anmodning fra generalkonsulatet skriftlig indlevert nedenstaaende nærmere oplysning om hvad der med hensyn til de tre omkomne maskinfolk efter ulykken er blitt foretat:

«Straks efterat jeg blev optat av mineskibet «Hydra» meddelte jeg kommandanten paa «Hydra» at 3 av mandskapet maatte formodes at være omkommet og for at konstatere om hvorvidt noget kunde gjøres for dem, anmodet jeg om assistance til nærmere undersøkelse. En baat blev derpaa sat ut, bemandet med 4 mand og 1 officer fra mineskibet samt mig selv og «Tysla»s 1ste styrmand, hvorefter vi rodde hen til «Tysla» og undersøkte skibet bedst mulig; men desværre saaes intet til de forulykkede, som maa formodes at være druknet.

Søndag den 9de august blev «Tysla» undersøkt av dykkere for om mulig at finde de omkomne, men uten resultat.»

(t.) Chr. Hansen.

D/S „Gottfried“ (M. B. S. K.) av Haugesund.

Reg. ton, br.: 426, i ballast, ødelagt 27de august paa reise fra Egersund til Blyth. Omkommet: 8 mand.

Sjøforklaring

avholdt for konsulatet i South Shields den 28de august 1914 administrert av Magnus Mail, vicekonsul, med bisidderne Th. Nielsen, sjøfartskontorets tilsynsmand, og kaptein Sverke Rewne, fører av D/S «Ørn» av Bergen i anledning av ovennævnte skibs forlis paa reise fra Egersund til Blyth den 27de august 1914.

Intetsomhelst blev bjerget ved skibets undergang.

Fremstod Lars Larsen Eikeland og forklarte at han var fører av dampskib «Gottfried». Skibet forlot Egersund den 25de august 1914 omtrent kl. 12 middag bestemt for Blyth i ballast. Alt gik vel indtil kl. 2,15 fm. den 27de da skibet skulde være ca. 27' O. 1/2 N. fra Tynemouth. Kapteinen hadde været oppe paa broen kl. 2 og saa da flere fiskefartøier, men da veiret var klart, gik han ned i sin lugar i den tro, at der ikke var nogen fare paafærde, da fiskefartøierne laa rundt omkring. Kapteinen var netop i køien, da han hørte et frygtelig smeld, hvorpaa han sprang op paa broen for at undersøke hvad det var. Han saa da at forskibet allerede var under vandet og da han erfarte at der ingen kollision med andre skibe hadde foregaat, antok han det maatte være en undervandsmine. Kapteinen indsaa at der ikke var tid til at faa utsat livbaatene; da skibet sank saa hurtig forsøkte de at faa utsat en mindre baat paa agterdækket, men dette var ogsaa umulig, da skibet stod paa ende og sank under 1 minut fra eksplosiouen. Endel av mandskapet saaes idet skibet sank, men hvormange vet han ikke. Kapteinen saa ingen av sin besætning da han laa i vandet, men hørte nødrops rundt omkring sig. Han hadde redningsvest paa, men fik paa samme tid fat paa litt vrakgods og forsøkte at svømme ned til nogen fiskefartøier han saa i nærheten. Av disse blev han optat omtrent kl. 6 samme dags fm. Fiskefartøiets navn var «Noreen» S. N. 44 of North Shields. Kommen ombord saa han at 2den maskinist Næss av besætningen paa «Gottfried» var reddet. Kapteinen bad føreren av fiskefartøiet at styre op til ulykkesstedet for om mulig at faa redde flere